

Fatma Rikkat Kunt tezhibi ve Hamit Aytaç hattıyla celi sü-lüs levha (Emin Barın hat koleksiyonu)

Feriha Aker ve Uğur Derman koleksiyonlarında bulunan eserleri tezhip sanatının en güzel örnekleri arasındadır. Hayatında eserlerini sergilemeyi hiç düşünmeyen Rikkat Hanım'ın muhtelif koleksiyonlardan derlenen seksen eseri Çit Kasrı'nda (IRCICA) ölümünden bir buçuk ay sonra sergilenmiştir.

Onun mükemmel Türkçe'si sadece ders ve sohbetlerinde kalmış, kitap veya makale yazmaktan kaçınmıştır. Konuşmalarında bildiği üç yabancı dilden ana diline kelime katmamak hususunda babası gibi titiz davranırdı. İmzasıyla neşredilen makalesi "Sedefkâr Vâsıf"tır (*Güzel Sanatlar*, IV, İstanbul 1942, s. 101).

BİBLİYOGRAFYA :

Rikkat Kunt, "Bir Hanım San'atkârımız", *Sandoz Bülteni*, sy. 18, İstanbul 1985, s. 10-18; Çiçek Derman, "Rikkat Kunt Hoca Hanım", *KAM*, XXX/1 (2001), s. 21-29.

M. UĞUR DERMAN

KUNTAY, Mithat Cemal

(1885-1956)

Şair ve yazar.

İstanbul'da doğdu. Babası Selim Sırrı Bey İşkodralı, annesi Sâmîye Hanım Tırhalalı bir aileden gelmektedir. İlk ve orta öğrenimini Aksaray'da Mekteb-i Osmânî'de, liseyi Galata'da Saint Joseph ve Vefa İdâdîsi'nde tamamladı. Bu yıllarda babası ölünce aile geçim sıkıntısı içine düştü. Mekteb-i Hukuk'tan mezun olduktan sonra 1908'de Türkiye'de ilk defa hukuk

doktoru unvanını aldı. Bir süre idare hukuku hocası Hakkı Paşa'nın yanında onun yardımcısı sıfatıyla hitabet dersleri okuttu. Adliye Nezâreti Hususi Kalemî'ne önce umumi kâtip, ardından müdür yardımcısı oldu. Birinci Hukuk Mahkemesi üyeliğinde bulundu. 1923'te kendi isteğiyle Beyoğlu 4. Noterliği'ne geçti ve ölünceye kadar bu görevi sürdürdü. 30 Mart 1956'da öldü ve Karacaahmet Mezarlığı'na eşi Nâile Hanım'ın yanına defnedildi.

Kendi ifadesiyle edebiyat sevgisini anesinin çocukken kendisine okuduğu Nâmık Kemal'in *Cezmi* romanından alan Mithat Cemal şiire idâdî yıllarında başlamıştır ("Çırcır Suyunda", *Ma'lûmât*, nr. 309, 11 Teşrînievvel 1317 [24 Ekim 1901]). Dönemin edebiyat çevrelerini, özellikle aralarında sıkı bir dostluk kurulacak olan Mehmed Âkif'i tanımıştır (1903). II. Meşrutiyet'ten önce jurnal edilerek kısa bir süre tutuklandığından (8 Mart 1906) Mehmed Âkif bu olayı düşünerek II. Meşrutiyet'ten sonra yazdığı "İstibdat" adlı şiirini Mithat Cemal'e ithaf etmiştir.

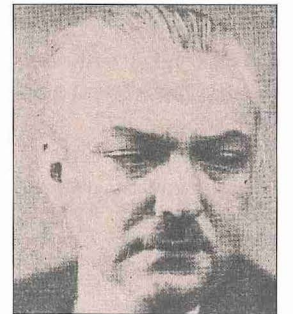
Şiir, tiyatro, antoloji, roman, biyografi ve araştırma alanlarında eser veren Mithat Cemal zaman zaman gazetelerde fıkra ve makaleler de yazmıştır. Edebiyat dünyasında asıl II. Meşrutiyet'in ardından *Sırât-ı Müstakim* ve *Tercümân-ı Hakikat* gibi dergi ve gazetelerde adını duyurmaya başlamış, daha çok kahramanlık ve vatan sevgisi temalarını işleyen şiirleriyle tanınmıştır. Tahrân'da Millet Meclisi'ni topa tutan Muhammed Ali Şah'a hitaben Mehmed Âkif'le birlikte yazdıkları "Acem Şâhına" (*Sırât-ı Müstakim*, I, nr. 11 [Teşrînievvel 1324], s. 164-165) ve *Resimli Kitap*'ta yayımlanan "Elhamra" (nr. 7, Nisan 1325, s. 688-689) adlı şiirleriyle edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmiştir. Hükümetin Çanakkale zaferinden sonra savaş alanına gönderdiği kırk kadar şair arasında bulunan Mithat Cemal'in en güzel hamâsî şiirleri 1331-1334 (1915-1918) yılları arasında yayımlanan *Harp Mecmuası*'nda çıkmıştır ("Çanakkale'den Kaçanlara -İngilizlere-", nr. 5 [Şubat 1331]; "Kolunu Harp Meydanında Bırakmış Asker", nr. 8 [Nisan 1332]; "Serhaddeki Asker", nr. 15 [Kânunuevvel 1332]; "Galiçya'daki Türk Askerine", nr. 21; "Romanya'daki Türk Ordusu'na", nr. 22 [Teşrînievvel 1333]; "Beynelmileliyet ve Milliyet", nr. 24 [Kânunuevvel 1333]). 30 Ağustos zaferinin ardından yazdığı "Vatan Hissleri" adlı şiirinin, "Ölmez bu vatan farz-ı muhâl olsa da hattâ / Çekmez kürenin

sırtı bu tâbût-ı cesîmi" şeklindeki son iki mısraı Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünde Mustafa Kemal tarafından okununca şöhreti iyice arttı ve bu manzumenin ikinci bölümünü yazdı. Beyoğlu'ndaki noterlik yazıhanesi devrin meşhur ediplerinin sık sık uğradığı bir edebiyat mahfili olmuştur.

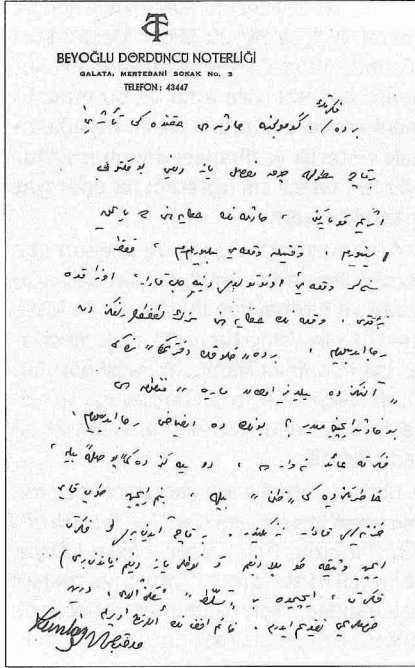
Aruz veznini kullanan ve aruzun son temsilcilerinden sayılan Mithat Cemal'in tarih ve içtimai konulu şiirlerinde Mehmed Âkif ile Yahya Kemal'in, epik şiirlerinde ise Abdülhak Hâmid'in etkisi görülür. Tarih sevgisi, geçmişin büyüklüğü ve güzel tarafları onun konuları arasında ilk sırada yer alır.

Mithat Cemal'e asıl şöhretini kazandıran eseri tek romanı olan *Üç İstanbul*'dur (İstanbul 1938). Eser, bazı edebiyat tenkitçileri tarafından yapısı ve tekniği bakımından zayıf, üslûbunun zorlama olduğu, yerli yersiz rastlantılara bol miktarda yer verildiği, gereksiz ayrıntılar, süslü ifadeler ve veziceler ihtiva ettiği belirtilerek eleştirilmekle birlikte İstanbul'da II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Mütareke dönemlerinin toplum gerçeklerini yansıtmaması bakımından Cumhuriyet devrinin en önemli romanları arasında sayılmıştır. Roman dizi film haline getirilerek Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu televizyonunda gösterilmiştir (1983).

Mithat Cemal'in diğer eserleri de şunlardır: *Şiir. Türkün Şehnâmesinden* (İstanbul 1945). Kitapta yer alan şiirler dergilerde yayımlanmış ilk şekillerine göre bir hayli değişikliğe uğramış, dilinin sadeleştirilmesi yanında bazı mısra ve bölümler tamamen değiştirilmiş veya çıkarılmıştır. Şiirlerden Faruk Kadri Timurtaş tarafından yapılan bir seçme 1971'de yayımlanmıştır. **Biyografi.** Bu tür çalışmaları fesahtaçı üslûbu ve popülist eğilimlerinden dolayı eleştiriye uğramasına rağmen Mithat Cemal, Türk edebiyatında belgelere dayalı biyografi yazarlığının dikkat çekici örneklerini vermiştir: *Mehmed Âkif-Hayatı, Seciyesi, Sanatı* (İstanbul 1939);

Mithat
Cemal
Kuntay

Mithat Cemal Kuntay'ın el yazısı ve imzası (Abdullah Uçman arşivi)

İstiklâl Şairi Mehmed Âkif (İstanbul 1944); **Nâmık Kemal: Devrinin İnsanları ve Olayları Arasında** (I-III, İstanbul 1944, 1949, 1956); **Sarıklı İhtilalcı Ali Suavi** (İstanbul 1946); **Mehmed Âkif, Hayatı-Sanatı-Seciyesi-Seçme Şiirleri** (İstanbul 1948). **Oyun. Kemal** (4 perdelikli mensur piyes, İstanbul 1328); **Yirmi Sekiz Kânun-ı Evvel** (Çanakale hakkında 3 perdelik manzum piyes, İstanbul 1334). **Diğer kitapları. Nefâis-i Edebiyye** (antoloji; I-II, İstanbul 1329; eserin I. cildi nesir, II. cildi şiir örneklerine ayrılmıştır), **İttirâ-yı Taassub** (İstanbul 1329), **Hitâbet ve Münazara Dersleri** (İstanbul 1329), **Hitâbet Dersleri** (İstanbul 1330), **Edebiyat Defteri** (İstanbul 1331), **İlkler ve Ötekiler** (İstanbul 1944). **Tercümeleeri. La Dam O Kamelya** (A. Dumas'dan, İstanbul 1937), **Epikür'ün Bahçesi** (A. France'tan, ts.). Mithat Cemal'in hayatının son yıllarında üzerinde yoğun bir şekilde çalıştığı Tevfik Fikret hakkındaki eseri ise yayımlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnülemin Mahmud Kemal, **Son Asır Türk Şairleri** (İstanbul 1930), İstanbul 1988, II, 958-961; Ali Cânip [Yöntem], **Türk Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul 1931, s. 480-482; İsmail Habip [Sevük], **Edebî Yeniliğimiz**, İstanbul 1932, II, 350-353; Yusuf Ziya Ortaç, **Portreler**, İstanbul 1960, s. 85-

92; Behçet Necatigil, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü** (İstanbul 1960), İstanbul 1989, s. 200; a.mlf., **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü**, İstanbul 1989, s. 380; Mahir İz, **Yılların İzi**, İstanbul 1975, s. 163-166; Nihad Sami Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul 1979, II, 1238-1239; Atilla Özkırmı, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul 1982, III, 776; Cevdet Kudret, **Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman**, İstanbul 1987, II, 440-454; Halil İbrahim Gökçürk, **Mithat Cemal Kuntay**, Ankara 1987; Taha Toros, **Mazi Cenneti**, İstanbul 1992, s. 100-109; Hakkı Süha Gezgün, **Edebî Portreler** (haz. Beşir Ayvazoğlu), İstanbul 1997, s. 189-192; Ayşe Bekiç Sanay, **Mithat Cemal Kuntay, Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Ankara 2002; *SM*, VI/153 (1327), s. 359-361; Muin Feyzioglu, "Edebiyatımızın Büyük Kaybı", **Türk Düşüncesi**, V/29, İstanbul 1956, s. 287-289; "Kuntay, Mithat Cemal", *TDEA*, V, 442-443.

KEMAL KAHRAMAN

KUNUT (القنوت)

Namazda dua anlamında
bir fıkıh terimi.

Sözlükte "itaat etmek, huşû üzere bulunmak, ibadet yapmak, ayakta durmak" gibi mânalara gelen **kunût** kelimesinin bazı âyetlerle (el-Bakara 2/116, 238; Âl-i İmrân 3/17, 43; en-Nisâ 4/34; en-Nahl 16/120; er-Rûm 30/26; el-Ahzâb 33/31, 35; ez-Zümer 39/9; et-Tahrîm 66/5, 12) hadislerde (İbnü'l-Esir, IV, 111) sözlük anlamları çerçevesinde kullanıldığı görülmektedir. Fıkıh terimi olarak "taatte bulunmak, dua etmek ve herhangi bir şerden kurtulmak ya da hayrı elde etmek için namazda Allah'a sığınmak" demektir.

Hz. Peygamber'in çeşitli vesilelerle kunut yaptığı sahih hadislerle sabit olduğu için (Buhârî, "Vitr", 7; Müslim, "Mesâcid", 294-308) kunutun meşrûluğu konusunda görüş birliği içinde bulunan mezhepler kunutun hükmü ve hangi namazlarda, namazın neresinde dua edileceği gibi hususlarda ihtilâf etmiştir. Ebû Hanîfe kunutun vacip olduğunu söylerken aralarında iki öğrencisi Ebû Yûsuf ile Muhammed'in de bulunduğu çoğunluk sünnet olduğu görüşündedir. Hanefîler'e ve Hanbelîler'e göre kunutun yeri vitir namazının son rek'atı, Şâfiîler'e göre sabah namazının farzının son rek'atı ile ramazan ayının ikinci yarısındaki vitir namazlarının son rek'atı, Mâlikîler'e göre ise sadece sabah namazının farzının son rek'atıdır. Ayrıca Hanefîler'e göre kunut rükûdan önce yapılırken Şâfiîler'e ve Hanbelîler'e göre rükûdan sonra yapılır. Mâlikîler'e göre ise rükûdan önce yapılması daha faziletli olmakla birlikte sonra yapılmasında da bir sakınca yoktur.

Kunut duası olarak herhangi bir duanın okunması yeterli görülmeyle birlikte Hanefîler ve Mâlikîler Hz. Ömer'den rivayet edilen ("Allahümme innâ neste'inûke ..." ve "Allahümme iyyâke na'büdü ...", Tahâvî, I, 249) dualarını, Şâfiîler ve Hanbelîler de Hz. Ali'den rivayet edilen ("Allahümmehdinî fi men hedeyte ..."; Ebû Dâvûd, "Vitr", 5; Tirmizî, "Vitr", 10) duasını okumayı tercih etmişlerdir.

Hanefî ve Mâlikîler'e göre yalnız başına kılınan namazlarda gizli olarak okunan kunut duası cemaatle kılınan namazlarda hem imam hem de cemaat tarafından yine gizli olarak okunur. Şâfiîler ve Hanbelîler'de ise cemaatle kılınan namazlarda imam kunutu açık olarak okur, cemaat de açıktan âmin der; herhangi bir sebeple imamın sesini duyamayanlar gizlice kunutta bulunurlar. Diğer taraftan Şâfiîler ve Hanbelîler kunutta ellerin göğüs hizasına kadar kaldırılmasını da sünnet saymışlardır. Ayrıca Hanbelîler kunuttan sonra ellerini yüzlerine sürerler.

Kıtlik, salgın hastalık, düşman saldırısı gibi umumi felâket zamanlarında da kunut duası okunması fakihlerin çoğuna göre meşrûdur. Hatta bazı fakihler kunutun sadece böyle zamanlara mahsus olduğunu söylemekte, İbn Kayyim el-Cevziyye (*Zâdü'l-me'âd*, I, 273) ve Şevkânî de (*Neylül-evâtâr*, II, 384-391) bu görüşü tercih etmektedir. Bu gibi durumlarda kunutun hangi namazlarda ve nerede okunacağı da tartışılmış, Hanefî ve Hanbelîler sabah namazının farzının ikinci rek'atında, Şâfiîler ise bütün farz namazların son rek'atında rükûdan sonra yapılacağına hükmetmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-Arab, "knt" md.; Buhârî, "Ezân", 126, 128, "Vitr", 7; Müslim, "Mesâcid", 294-308; İbn Mâce, "İkâme", 117-120, 145; Ebû Dâvûd, "Vitr", 5, 10; Tirmizî, "Vitr", 10; Tahâvî, *Şerhu Me'âni'l-âşâr*, I, 241-254; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, Haydarâbâd 1344, II, 197-214; Şirâzi, *el-Muhezzeb*, I, 90; Kâsânî, *Bedâ'î'*, II, 691-695; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, Kahire 1975, I, 141, 218; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, IV, 111; İbn Kudâme, *el-Muğnî*, I, 784-788; Nevevî, *el-Mecmû'*, III, 492-507; a.mlf., *Şerhu Müslim*, V, 176-181; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd*, Küveyt 1979, I, 271-285; İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, Bulak 1300, II, 407-409; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadir* (Bulak), I, 304-310; Bedreddin el-Aynî, *Umdu'tül-kârî*, Beyrut, ts., VI, 73-74; VI, 16-24; Şemseddin er-Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, Kahire 1386/1967, I, 502-509; II, 115-116; Muhammed b. Ahmed ed-Desukî, *Hâşiyetü 'ale's-Şerhi'l-kebir*, Kahire 1328, I, 248-249; Şevkânî, *Neylül-evâtâr*, II, 384-391; İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâc*, I, 447-451; A. J. Wensinck, "Kunût", *İA*, VI, 991-992.

MUHSİN KOÇAK